

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท บ้านด้ามพริ้ว 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการด้อยศักยภาพของเด็กและเยาวชนในพื้นที่กิ่งเมือง กิ่งชนบท บ้านด้ามพริ้ว 3. เพื่อค้นหาศักยภาพของเด็กและเยาวชนและชุมชนในพื้นที่กิ่งเมือง กิ่งชนบท บ้านด้ามพริ้ว 4. เพื่อหารูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่กิ่งเมือง กิ่งชนบท บ้านด้ามพริ้ว ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการเก็บข้อมูลจากภาคสนามโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึก สันทนากลุ่ม การสังเกต การจัดเวที การจัดค่าย การทำแผนที่ชุมชน บันทึกเทป จดบันทึก และถ่ายภาพ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ เด็กและเยาวชนที่มีอายุ 10 – 18 ปี จำนวน 50 คน และใช้การนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าทำเลที่ตั้งของบ้านด้ามพริ้วที่อยู่ติดกับตัวเมืองอุบลราชธานี เป็นสาเหตุทำให้พื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ ความคิดและสังคม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และครอบครัวเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนในบ้านด้ามพริ้ว ได้แก่ ดิจิทัลทอล์ก ดิจมือถือ ดิจเกมส์และอินเทอร์เน็ต มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน กินอาหารจานด่วน การพนัน ดื่มสุรา สูบบุหรี่ ความเครียด ขาดความอบอุ่น และยาเสพติด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางปัญหาดังกล่าวพบว่าเด็กและเยาวชนบ้านด้ามมีศักยภาพในด้านต่างๆ ประกอบกับชุมชนเองก็มีทุนทางสังคมที่สามารถนำมาสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนได้ ดังนั้น ทีมวิจัยจึงได้นำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาผนวกกับทุนจากภายนอกมาเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนโดยการทดลองปฏิบัติการ ทำให้ได้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชน 5 รูปแบบ ได้แก่

1. การใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อสร้างการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพที่สุดเนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเด็กและเยาวชนบ้านด้ามพริ้วชอบการดูหนัง ดูภาพยนตร์
2. การใช้กระบวนการค่ายสร้างสรรค์ เป็นการจัดค่ายแนวใหม่ที่เน้นกิจกรรมสร้างสรรค์ สนุกสนานและการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน
3. การสนับสนุนการเรียนรู้ตามศักยภาพของบุคคล เป็นการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาศักยภาพที่ตนเองมี เช่น การฝึกซ้อมดนตรี พื้นที่สำหรับเล่นกีฬา ฯลฯ
4. การใช้วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้ เช่น การทำพานบายศรีสู่ขวัญ การไหว้ปู่ตา การรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ และ
5. การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้ ได้แก่ ศาลาสร้างสุข สถานธรรมผู้ใจ เป็นต้น